

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

בס"ד

שם השיעור נתפל מעל הגמל – יחסי יצחק ורבקה (שיעור מס' 85)

שם המרצה טפת הלפרין (tafathal@gmail.com)

מהו - נתפל מעל הגמל? תגובת רבקה למראה יצחק:

– השמיטה עצמה לארץ, הטתה עצמה לארץ ולא הגיעה עד הקרקע. [רש"י]

– ברצונה. [ראב"ע]

– הכניעה ראשה בהיותה על הגמל לכבוד יצחק. [ספורנו]

– לצניעות, לפי שהיתה רוכבת כמו איש משום ביעותא דגמלא. [רשב"ם]

- בראות רבקה איש הולך לקראתה בשדה שירט הדרך והלך בשדה לעומתם, ידעה כי הוא בא לראותם ולקרוא לשלום או להכניסם אל ביתו ללון, עשתה כדרך מוסר הנשים לעמוד בהצנע.

מעל הגמל אשר היא רוכבת עליו הטת עצמה לצד אחד להסב פניה ממנו. [רמב"ן]

- "ותתכס" – כי יראה מהביט. [ספורנו]

"ותשא רבקה..ותרא את יצחק" – בעודו עומד ומתפלל והיה אז כמלאך אלוקים נורא מאוד.

"ותיפול מעל הגמל" – מרוב פחד ואימה. אמנם לא ידעה ממי היא מתפחדת ואילו לא היתה יושבת עם העבד על גמל אחד והיתה יושבת מאחוריו עד שראתה שאחר כך האיש הולך לקראת העבד ועומד ומדבר עמו ככל אדם והיה דעתה מתקרר בתוך כך עד שבהודעה אחר כך מי הוא האיש היה כבר סר הפחד ממנה. אבל בהיותה יושבת עם העבד ובתוך הפחד שאלה את העבד:

במה היתה שונה רבקה משאר נשות האבות?

"מי האיש הלזה" – אשר אני מתפעל ומתפחד ממנו, אדם מאויים ונורא, על כן כששמעה שהוא אישה "ותיקח הצעיף ותתכס", מרוב פחד ובושה כמו שמבינה שאינה ראויה להיות לו לאישה. ומאז והלאה נקבע בליבה פחד. ולא היתה עם יצחק כמו שרה עם אברהם ורחל עם יעקב אשר בהיות להם איזה קפידא עליהם לא בושו לדבר רתת לפניהם, מה שאין כן רבקה. וכל זה הקדמה לסיפור שיבוא בפרשת תולדות שהיו יצחק ורבקה חלוקים בדעות. ומכל מקום לא מצאה רבקה להעמיד את יצחק על דעתה בדברים נכוחים כי היא יודעת האמת כי עשו רק ציד בפיו... ואילו היתה רבקה עם אישה כמו שרה ורחל עם אנשיהם לא היה מגיע בזה האופן. [הנצי"ב]

"ותיפול" – יש להבין גם כאן את הרגש שמנע מרבקה לרכב לקראת יצחק. גם זה אופייני הוא. "ותיפול" כביכול מעצמה, שלא

מדעתה, ללא חשבון, מתוך התעוררות בת רגע של הרגשה נכונה.

.....אף זו תכונה אשר ברוך ה' לא ניטשטשה בזרע אברהם ושרה יצחק ורבקה. ככל שהוסיפה להיות אשתו כן גדלה אהבתו. כדוגמת נישואין אלה של הבן היהודי הראשון, כן נוסדים הנישואין. רוב הנישואין בישראל לא על יסוד התשוקה אלא על פי שיקול התבונה. הורים וקרובים נמלכים בעצמם, אם הצעירים מתאימים זה לזה. משום כך גוברת האהבה, ככל שהם מרבים להתוודע זה לזה. אך רוב

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

הנשואין בעולם הלא יהודי נגמרים על פי מה שהם קוראים "אהבה" ואין לו לאדם אלא להציץ בתאורי הנובילות הלקוחים מהחיים כדי להוכיח מיד, מה רבה שם התהום בין האהבה שלפני הנישואין לבין זו שלאחריהם. איך הכל טפל וחסר טעם. מה שונה הכל מתיאור הדמיון. אהבה זו היתה עיוורת ועל כל שעל בעתיד – אכזבה. לא כן הנישואין בישראל שעליהם הוא אומר "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה!" שם החתונה איננה היא הפריחה אלא השורש לאהבה.

ועתה עוד ארבע מילים אשר אין כמותן ליופי ושגב. מאז הביא ה' את חוה לעולם ועד אחרית הימים! "וינחם יצחק אחרי אמו" – גבר בן ארבעים שאיננו מוצא ניחומים על מות אמו הישישה, הנה הוא מתנחם באשתו! זו עמדת האשה בישראל! היא לא בקשו להעמיס חושניות מזרחית ועסקי הרמון גם על חיי הנישואין בישראל, היא מתגלה כל זה כפטופט עלוב! עם פטירת שרה רחקה מהבית הרוח והנפש הנשית. יצחק חזר ומצא את האם באשתו, הרי זה הקילוס הנעלה ביותר שנכתב אי פעם על כבוד האשה ואצילותה – הנה הוא כתוב במעשה האבות על ספר התורה לישראל. [רש"ר הירש]

... "בשתי שעות ביום יצאו מחרן וקפצה הארץ לפניהם, ויצא יצחק לשוח בשדה. מהיכן יצא? מגן עדן.

'ותפול מעל הגמל' לפי שראתה ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו עשו הרשע, נזדעזעה ונעשית **מוכת עץ**, ויצא ממנה דם בתולים. ...בא יצחק עליה ולא מצא לה בתולים, **חשדה מאליעזר**. אמר לה: בתולותיך היכן הן? אמרה לו: כשנפלתי מן הגמל, נעשיתי מוכת עץ. אמר לה: שקר את מדברת! אלא **אליעזר פגע בכך**! ונשבעה לו שלא נגע בה. הלכו ומצאו העץ צבוע דם, מיד ידע יצחק שהיא טהורה" [ילקוט שמעוני פרשת חיי שרה רמז קט].

[רחל רייך - 'ביודעין ובלא יודעין בספור המקראי', תבונות תשע"א, עמ' 157]

"א"ר אחא: **יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים**" [בראשית רבה פרשה ס] [אלי לא תלך האשה - אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם: בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך" [רש"י בראשית כד, לט. על פי ב"ר פר' נט]